

NOTAT Arbejdsmiljø og vagtbelastning

I perioden 14. maj til 9. juni 2023 har DSR Analyse gennemført en arbejdsmiljøundersøgelse (SATH 2023) blandt 8.000 beskæftigede medlemmer af Dansk Sygeplejeråd. 42% af de inviterede deltog i undersøgelsen. Dette notat præsenterer resultater om arbejdsmiljøet for sygeplejersker afhængig af deres faktiske arbejdstid og deres vagter.

Hovedresultater

- Den gennemsnitlige arbejdstid samt andelen af sygeplejersker, hvis faktiske arbejdstid svarer til fuldtid eller derover, er højere i regionerne end i både det kommunale og private. I det regionale har sygeplejerskerne på anæstesi, medicinske afdelinger samt skadestuer og fælles akutmodtagelser i gennemsnit den højeste faktiske arbejdstid.
- 94% af de beskæftigede sygeplejersker arbejder i dagtid. 37% arbejder om aftenen, 24% om natten og 43% på weekender/søgnehelldage.
- Sygeplejersker, der arbejder fuldtid eller derover, arbejder oftere på skæve tidspunkter (nat, aften, weekend/søgnehelldage) end dem, der arbejder deltid.
- Det er især nattevagter og weekendarbejde, som sygeplejerskerne finder belastende. 41% af sygeplejerskerne, der arbejder om natten, finder det belastende at arbejde i tidsrummet, mens det samme gælder 36% af dem, der arbejder weekend/søgnehelldage. Til sammenligning gælder det hhv. 21% for aften og 10% for dag.
- Flere sygeplejersker i regionerne har vagtarbejde sammenlignet med både de private og de kommunale.
- Sygeplejersker med vagter oplever oftere:
 - o At være udbrændte på grund af deres arbejde
 - o At være stressede
 - o At have haft sygefravær grundet arbejdsrelateret stress inden for de seneste 12 måneder
 - o At være have taget medicin for at kunne komme gennem arbejdsdagen inden for de seneste 14 dage
- Og sygeplejersker med vagter oplever i lavere grad:
 - o At være tilfredse med det psykiske arbejdsmiljø på deres arbejdsplads
 - o At ville anbefale deres arbejdsplads til andre
 - o At regne med at være på deres nuværende arbejdsplads om tre år

Arbejdstid og vagtbelastning

Tabel 1 viser hvor mange timer, sygeplejerskerne angiver at arbejde inkl. overarbejde og merarbejde i deres hovedjob, fordelt på afdelingstype og sektorer. Det fremgår heraf, at sygeplejerskerne i regionerne med en gennemsnitlig faktisk arbejdstid på 36,5 timer om ugen, angiver at arbejde mere sammenlignet med sygeplejerskerne i kommunerne (35,4 timer) og i det private (33,6).

På tværs af afdelingstype er den gennemsnitlige faktiske arbejdstid højest for sygeplejerskerne på anæstesi, medicinske afdelinger samt skadestuer og fælles akutmodtagelser.

Tabel 1. Faktisk arbejdstid – Fordelt på afdelingstype og sektor

	Under 20 timer	20-27 timer	28-31 timer	32-36 timer	37+ timer	Gns. Arbejds-tid	Antal svar
Region i alt*	3%	3%	6%	26%	62%	36,5	1.583
Anæstesi	1%	3%	5%	18%	72%	38,8	76
Medicinsk afdeling	3%	0%	5%	14%	78%	38,1	229
Skadestue + Fælles akutmodtagelse (FAM)	3%	3%	3%	25%	67%	37,8	102
Psykiatrisk afdeling	3%	2%	4%	19%	72%	37,4	127
Operation	2%	5%	3%	23%	68%	37	120
Kirurgisk afdeling	2%	4%	7%	27%	60%	37	169
Intensiv	3%	5%	5%	23%	65%	36,3	109
Ambulatorium inkl. dagklinik	2%	2%	10%	39%	47%	35	343
Børneafdeling	4%	4%	5%	40%	47%	34,9	77
Opvågning + røntgen	4%	6%	13%	33%	44%	33,5	48
Anden regional	5%	4%	6%	20%	65%	36	179
Kommunal i alt *	3%	3%	10%	32%	52%	35,4	687
Hjemmepleje/hjemmesygepleje	4%	2%	9%	27%	57%	36,4	211
Plejehjem mv.	3%	4%	9%	39%	46%	34,9	184
Centre, akutfunktion, sygeplejeklinik	2%	5%	12%	30%	50%	34,4	129
Sundhedspleje	3%	3%	10%	42%	42%	34,1	71
Anden kommunal	2%	0%	9%	22%	66%	36,4	89
Privat i alt *	0%	7%	16%	50%	27%	33,6	174
Praktiserende læge inkl. speciallæge	0%	9%	20%	51%	20%	32,5	115
Øvrig privat	0%	5%	7%	47%	40%	35,7	57
Alle sektorer (inkl. stat) *	3%	3%	8%	29%	57%	36	2.491

Anm: Baseret på 2.472 beskæftigede sygeplejersker (for afdelingstype) og 2.491 (for sektor). *Inkluderer også sygeplejersker, som har angivet sektor, men ikke afdelingstype, totalen af svar på tværs af afdelingstyper kan derfor være mindre end for afdelingstyperne. Statslige sygeplejersker indgår ikke i tabellen, da færre end 50 har besvaret spørgsmålene, men er inkluderet for totalen på tværs af sektorer. Data er vægtet. Kilde: SATH 2023, DSR Analyse

94% af de beskæftigede sygeplejersker arbejder i dagtid. 37% arbejder om aftenen, 24% om natten og 43% på weekender/søgnedagene. Fordeles tallene på, hvor meget sygeplejerskerne angiver at arbejde inkl. overarbejde og merarbejde i deres hovedjob, så arbejder sygeplejersker på 37 + timer oftere på skæve tidspunkter. Dette fremgår af tabel 2.

Tabel 2. På hvilke tidspunkter af døgnet arbejder du sædvanligvis i dit nuværende job?

	Under 20 timer	20-27 timer	28-31 timer	32-36 timer	37+ timer	Alle
Dagarbejde	88%	83%	84%	95%	96%	94%
Aftenarbejde	37%	33%	36%	33%	39%	37%
Nattearbejde	12%	16%	12%	19%	30%	24%
Weekend/søgnedagene	31%	42%	34%	39%	47%	43%

Anm: Beskæftigede sygeplejersker. Procenter summer ikke grundet mulighed for flere kryds. Data er vægtet. N=2.487. Kilde: SATH 2023, DSR Analyse

Tabel 3 er et overblik over, hvor ofte sygeplejerskerne, arbejder i de tidsrum, som de har angivet, at de sædvanligvis arbejder i. Den viser:

- At langt størstedelen (93%) af sygeplejerskerne, som sædvanligvis arbejder i dagstimerne, har dagarbejde flere gange om ugen.

- At knap halvdelen (47%), der sædvanligvis har aftenarbejde, arbejder aften flere gange om ugen, mens en tredjedel (33%) gør det flere gange om måneden
- At 42% af sygeplejerskerne, der almindeligvis arbejder nat, har natarbejde flere gange om måneden mens en tredjedel (33%) angiver at have natarbejde flere gange om ugen.
- At mere end halvdelen (56%) af de, der arbejder weekend eller på søgnehelligdage, gør det flere gange om måneden. Mens knap en tredjedel (32%) gør det en gang om måneden.

Tabel 3. Hvor ofte arbejder du på følgende arbejdstidspunkter?

For de der sædvanligvis har arbejde på de pågældende tidspunkter af døgnet	Dag	Aften	Nat	Weekend/søgne
Flere gange om ugen	93%	47%	33%	2%
En gang om ugen	2%	12%	11%	2%
Flere gange om måneden	5%	33%	42%	56%
En gang om måneden	0%	5%	9%	32%
Sjældnere end en gang om måneden	0%	2%	4%	8%
Næsten aldrig	0%	1%	1%	1%
Antal svar	2.533	995	665	1180

Anm: Beskæftigede sygeplejersker. Pga. af afrundinger summer procenterne ikke altid til 100%. Data er vægtet. Kilde: SATH 2023, DSR Analyse.

Tabel 4 viser i hvor høj grad sygeplejerskerne oplever, at de forskellige arbejdstidspunkter belaster dem. Tabellen inkluderer udelukkende svar fra sygeplejersker, der har angivet sædvanligvis at arbejde inden for det pågældende tidsrum.

10% af de sygeplejerske, der sædvanligvis arbejder om dagen, angiver, at de i høj (7%) eller meget høj (3%) finder det belastende for dem, at arbejde om dagen.

Til sammenligning angiver omkring en femtedel (21%) af de sygeplejersker, der sædvanligvis arbejder om aftenen, at de i høj (16%) eller meget høj (5%) finder det belastende at arbejde aften.

41% af sygeplejerskerne, der arbejder om natten, finder det i høj (24%) eller meget høj grad (17%) belastende at arbejde i tidsrummet

Mens 36% af dem, der arbejder weekend/søgnehelligdage, i høj (24%) eller meget høj grad (12%) finder det belastende.

Tabel 4. I hvor høj grad er følgende arbejdstidspunkter belastende for dig samlet set? (kun for sygeplejersker der angiver, at de sædvanligvis arbejder på dette tidspunkt af døgnet i deres nuværende job)

	Dag	Aften	Nat	Weekend/søgnehelligdag
I meget høj grad	3%	5%	17%	12%
I høj grad	7%	16%	24%	24%
Delvist	17%	34%	30%	34%
I lav grad	23%	26%	17%	17%
I meget lav grad	39%	16%	10%	11%
Ikke relevant	12%	3%	1%	3%
Antal	2486	998	667	1184

Anm: Beskæftigede sygeplejersker. Data er vægtet. Kilde: SATH 2023, DSR Analyse

Vagter på tværs af sektorer og afdelingstyper

I det følgende er svarene på spørgsmålet, der fremgår i tabel 3 omkodet på tværs af vagtlag for at give et bredere indblik i forskellen på sygeplejersker med og uden vagter. Disse er blevet inddelt i tre forskellige kategorier:

- Ingen vagter (dvs. at de typisk udelukkende arbejder dag)
- Nogle vagter (dvs. at de angiver at have vagter, men ikke for nogen af de skæve tidspunkter (aften, nat, weekend) angiver, at arbejde i tidsrummet ugentligt eller oftere).
- Hyppige vagter (dvs. at de i mindst et vagtlag (aften, nat, weekend) angiver at arbejde ugentligt eller oftere i tidsrummet).

Der er ikke taget højde for hyppigheden af dagvagter, ligesom det heller ikke har været muligt at tage højde for, at summen af månedlige vagter på tværs af vagtlag kan være tilsvarende ugentlige vagter.

Tabel 6 er et overblik af fordelingen af vagtprofilerne på tværs af sektorer. Heraf fremgår det, at størstedelen af de regionalt ansatte sygeplejersker (65%) har nogle (24%) eller hyppige (38%) vagter. Mens det samme gælder 39% af de kommunale sygeplejersker og knap en femtedel (19%) af de private.

Blandt de regionale sygeplejersker, er det især sygeplejersker ansat på intensiv afdelinger, skadestuer og fælles akutmodtagelser, medicinske afdelinger og børneafdelinger, der har nogle eller hyppige vagter.

For de kommunale, er det især sygeplejersker på plejehjem, der har vagter.

Tabel 6. Vagthyppighed fordelt på sektorer og afdelingstype

	Ingen vagter	Nogle vagter	Hyppige vagter	Antal svar
Region i alt*	38%	24%	38%	1.679
Intensiv	8%	18%	74%	115
Skadestue + Fælles akutmodtagelse (FAM)	11%	20%	68%	114
Medicinsk afdeling	14%	34%	53%	250
Børneafdeling	17%	31%	53%	78
Kirurgisk afdeling	21%	34%	45%	183
Anæstesi	30%	34%	35%	82
Opvågning + røntgen	35%	27%	37%	51
Operation	41%	29%	30%	126
Psykiatrisk afdeling	48%	21%	31%	135
Ambulatorium inkl. dagklinik	77%	14%	9%	356
Anden regional	51%	17%	31%	189
Kommunal i alt *	61%	27%	12%	717
Plejehjem mv.	37%	49%	14%	191
Hjemmepleje/hjemmesygepleje	60%	27%	13%	224
Centre, akutfunktion, sygeplejeklinik	63%	20%	17%	135
Sundhedspleje	95%	5%	0%	75
Anden kommunal	79%	14%	7%	92
Privat i alt *	81%	6%	13%	178
Praktiserende læge inkl. speciallæge	98%	1%	2%	120
Øvrig privat	48%	17%	34%	58
Alle sektorer (inkl. stat) *	48%	23%	28%	2.712

Anm: Baseret på 2.610 beskæftigede sygeplejersker (for afdelingstype) og 2.712 (for sektor). *Inkluderer også sygeplejersker, som har angivet sektor, men ikke afdelingstype, totalen af svar på tværs af afdelingstyper kan derfor være mindre end for afdelingstyperne. Statslige sygeplejersker indgår ikke i tabellen, da færre end 50 har besvaret spørgsmålene, men er inkluderet for totalen på tværs af sektorer. Data er vægtet. Kilde: SATH 2023, DSR Analyse

Sammenhæng mellem stress og sygefravær fordelt på omfang af vagter

Foruden spørgsmål vedrørende vagter indeholder undersøgelsen også en række spørgsmål om blandt andet stress, arbejdspress, sygefravær, jobskifte og exit faget. Holdes resultaterne fra tabel 4 op mod stress, sygefravær og arbejdsmiljøforhold findes følgende sammenhænge præsenteret i figur 1-6 og tabel 5. Det er vigtigt at bemærke, at disse sammenhænge ikke er kausale sammenhænge.

Sygeplejersker med vagter oplever oftere:

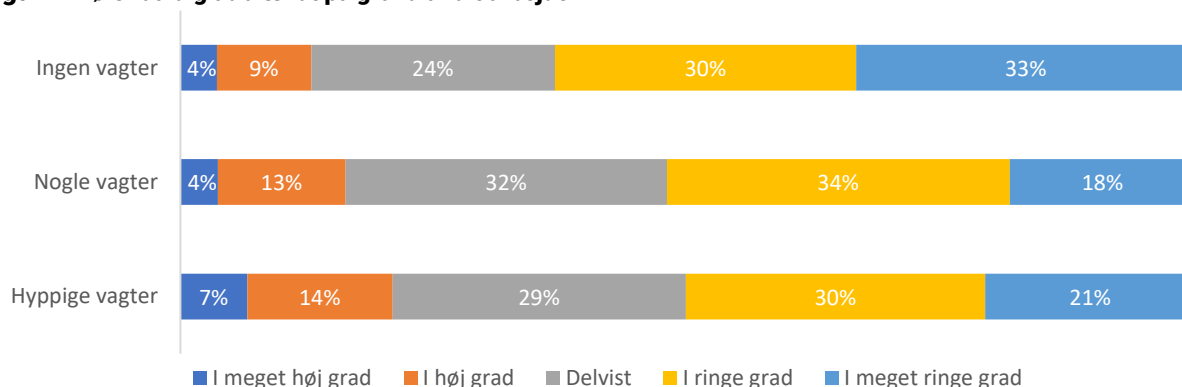
- At være udrændte på grund af deres arbejde
- At være stressede
- At have haft sygefravær grundet arbejdsrelateret stress inden for de seneste 12 måneder
- At være have taget medicin for at kunne komme gennem arbejdsdagen

Og angiver i lavere grad:

- At være tilfredse med det psykiske arbejdsmiljø på deres arbejdsplads
- At ville anbefale deres arbejdsplads til andre
- At regne med at være på deres nuværende arbejdsplads om tre år

Af figur 1 fremgår det, at en større andel af de sygeplejersker, der har nogle (17%) eller hyppige (21%) vagter angiver, at de i høj eller meget høj grad føler sig udrændte pga. deres arbejde sammenlignet med dem, som kun arbejder i dagstimerne (13%).

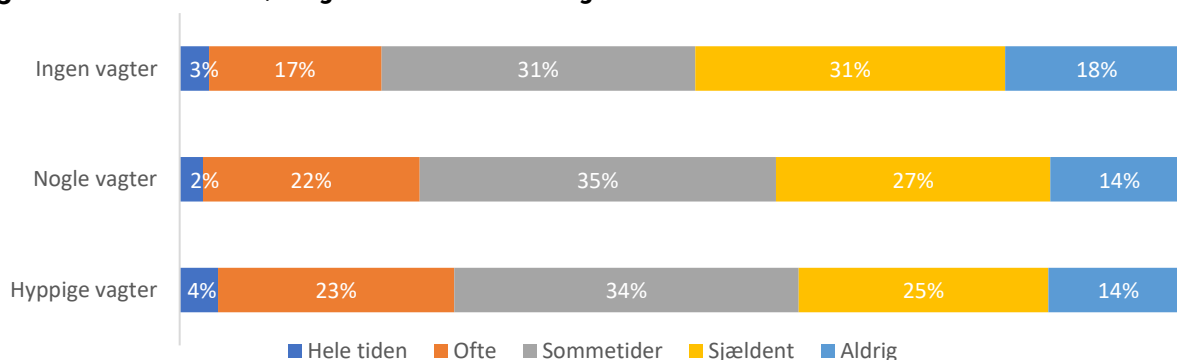
Figur 1. Føler du dig udrændt på grund af dit arbejde?

Anm: Beskæftigede sygeplejersker. Procenter summer ikke nødvendigvis til 100 grundet afrundinger. Data er vægtet. N=2.645. Der er statistisk signifikant forskel på grupperne, da $p < 0,05$. Kilde: SATH 2023, DSR Analyse

Derudover svarer de sygeplejersker, der angiver, at de typisk kun arbejder i dagtimerne, i mindre grad, at de altid eller ofte har følt sig stressede i de to sidste uger op til undersøgelsen (20%), sammenlignet med dem, der har nogle (24%) eller hyppige vagter (25%).

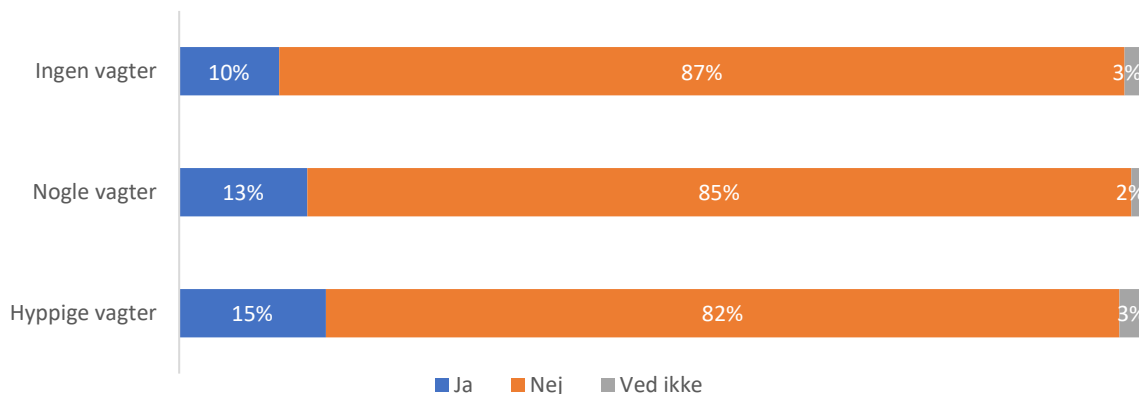
Figur 2. Hvor ofte har du følt dig stresset de sidste to uger?

Anm: Beskæftigede sygeplejersker. Procenter summer ikke nødvendigvis til 100 grundet afrundinger. Data er vægtet. N=2.645. Der er statistisk signifikant forskel på grupperne, da $p < 0,05$. Kilde: SATH 2023, DSR Analyse

Hvad angår sygefravær grundet arbejdsrelateret stress, svarer også en større andel af sygeplejerskerne med nogle (13%) eller hyppige (15%) vagter, at de inden for de sidste 12 måneder har haft sygefravær på grund af arbejdsrelateret stress, sammenlignet med dem, der kun har dagarbejde (10%).

Figur 3. Har du haft sygefravær pga. arbejdsrelateret stress inden for de sidste 12 måneder?

Anm: Beskæftigede sygeplejersker. Procenter summer ikke nødvendigvis til 100 grundet afrundinger. Data er vægtet. N=2.647. Der er statistisk signifikant forskel på grupperne, da $p < 0,05$. Kilde: SATH 2023, DSR Analyse

Det fremgår af tabel 5, at omkring en tredjedel (34%) af sygeplejerskerne med hyppige vagter og 27% af dem med nogle vagter har taget medicin inden for de sidste 14 dage for at kunne klare arbejdsdagen. Til sammenligning gælder det omkring en femtedel (21%) af sygeplejerskerne, der normalt kun arbejder om dagen.

Tabel 5. Har du inden for de sidste 14 dage anvendt medicin for at kunne klare arbejdsdagen? (sæt evt. flere kryds)

	Ingen vagter	Nogle vagter	Hyppige vagter
Ja (i alt)	21%	27%	34%
- Ja, pga. fysiske belastninger	17%	24%	31%
- Ja, pga. psykiske belastninger	5%	4%	6%
Nej	78%	71%	64%
Ved ikke	1%	2%	2%
Antal	1.258	617	750

Anm: Beskæftigede sygeplejersker. Data er vægtet. Det har været muligt at sætte flere kryds, hvorfor procenterne overstiger 100. Kilde: SATH 2023, DSR Analyse

På figur 4, kan det ses at tilfredsheden med det psykiske arbejdsmiljø er lidt lavere blandt sygeplejerskerne, der har nogle eller hyppige vagter (I gennemsnit angiver de tilfredsheden med det psykiske arbejdsmiljø til at være hhv. 6,7 og 6,4 point på en skala fra 0 til 10 mulige), sammenlignet med sygeplejerskerne, der normalt kun arbejder om dagen, som i gennemsnit angiver at have en tilfredshed med det psykiske arbejdsmiljø på 7,2.

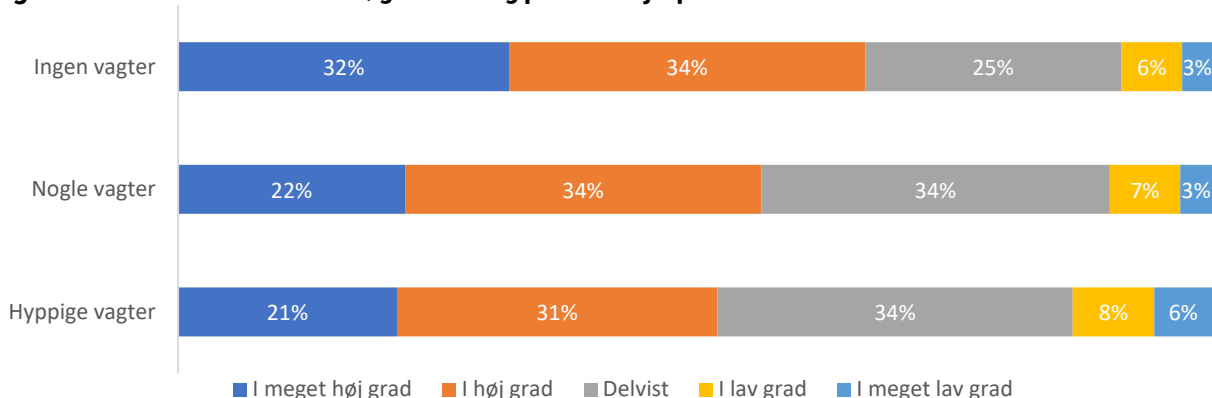
Figur 4. Hvor tilfreds er du alt i alt med det psykiske arbejdsmiljø på din arbejdsplads?

Anm: Baseret på svar fra 2.608 beskæftigede sygeplejersker. Data er vægtet. Kilde: SATH 2023, DSR Analyse

Figur 5 viser, hvor mange af sygeplejerskerne, der vil anbefale andre at søge job på deres arbejdsplads. Det fremgår heraf, at mens to tredjedele (66%) af sygeplejerskerne, som kun arbejder dag, i høj grad eller meget høj grad, vil anbefale andre at søge en stilling på deres arbejdsplads, gælder det samme hhv. 56% og 52% af sygeplejerskerne med nogle eller hyppige vagter.

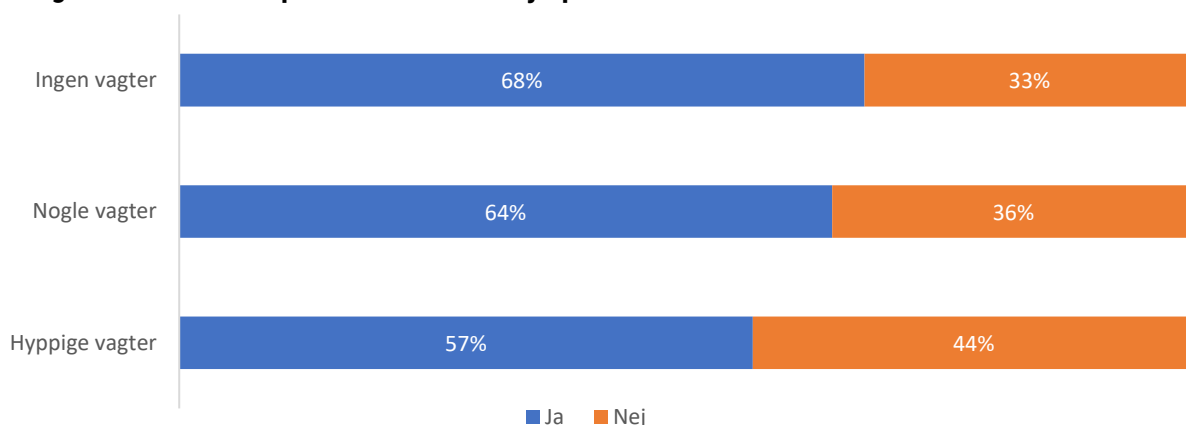
Figur 5. Vil du anbefale andre at søge en stilling på din arbejdsplads?

Anm: Beskæftigede sygeplejersker. Procenter summer ikke nødvendigvis til 100 grundet afrundinger. Data er vægtet. N=2.640. Der er statistisk signifikant forskel på grupperne, da $p < 0,05$. Kilde: SATH 2023, DSR Analyse

Figur 6 viser derudover, at en større andel (58%) af de sygeplejersker, der kun arbejder dag forventer at være på deres nuværende arbejdsplads om tre år, sammenlignet med dem, der har nogle (64%) eller hyppige vagter (57%).

Figur 6. Regner du med at være på din nuværende arbejdsplads om tre år?

Anm: Beskæftigede sygeplejersker. Procenter summer ikke nødvendigvis til 100 grundet afrundinger. Data er vægtet. N=2.606. Der er statistisk signifikant forskel på grupperne, da $p < 0,05$. Kilde: SATH 2023, DSR Analyse

Bilagstabeller

Bilagstabel 1 og 2 er hhv. tabel 2 og 4 ekskl. ledere og sygeplejersker, der ikke til daglig udfører klinisk sygepleje med patient-/borgerkontakt.

Bilagstabel 1. På hvilke tidspunkter af døgnet arbejder du sædvanligvis i dit nuværende job? (sygeplejersker med daglig patient-/borgerkontakt ekskl. ledere)

	Under 20 timer	20-27 timer	28-31 timer	32-36 timer	37+ timer	Alle
Dagarbejde	87%	83%	86%	95%	95%	94%
Aftenarbejde	39%	38%	39%	37%	50%	44%
Nattemarbejde	13%	17%	12%	22%	40%	30%
Weekend/søgnehelldage	35%	46%	36%	45%	62%	53%

Anm: Beskæftigede sygeplejersker. Procenter summer ikke grundet mulighed for flere kryds. Data er vægtet. N=1.872. Kilde: SATH 2023, DSR Analyse

Bilagstabel 2. Vagthypighed fordelt på sektorer og afdelingstype (sygeplejersker med daglig patient-/borgerkontakt ekskl. ledere)

	Ingen vagter	Nogle vagter	Hyppe vagter	Antal svar
Region i alt*	31%	26%	42%	1380
Intensiv	3%	17%	80%	104
Skadestue + Fælles akutmodtagelse (FAM)	7%	20%	73%	103
Medicinsk afdeling	6%	36%	58%	211
Børneafdeling	13%	33%	54%	70
Kirurgisk afdeling	10%	38%	52%	147
Anæstesi	24%	37%	40%	68
Opvågning + røntgen**	29%	31%	40%	45
Operation	40%	29%	31%	120
Psykiatrisk afdeling	43%	27%	30%	93
Ambulatorium inkl. dagklinik	76%	15%	10%	310
Anden regional	28%	24%	48%	107
Kommunal i alt *	46%	41%	13%	445
Plejehjem mv.	28%	57%	14%	155
Hjemmepleje/hjemmesygepleje	50%	38%	12%	147
Centre, akutfunktion, sygeplejeklinik	43%	34%	23%	77
Sundhedspleje**	97%	3%	0%	31
Anden kommunal**	64%	28%	8%	36
Privat i alt *	81%	6%	13%	144
Praktiserende læge inkl. speciallæge	98%	1%	1%	104
Øvrig privat**	35%	20%	45%	40
Alle sektorer (inkl. stat) *	38%	28%	34%	1.991

Anm: Baseret på 1.978 beskæftigede sygeplejersker (for afdelingstype) og 1.991 (for sektor). *Inkluderer også sygeplejersker, som har angivet sektor, men ikke afdelingstype, totalen af svar på tværs af afdelingstyper kan derfor være mindre end for afdelingstyperne. Statslige sygeplejersker indgår ikke i tabellen, men er inkluderet for totalen på tværs af sektorer. ** Under 50 observationer. Data er vægtet. Kilde: SATH 2023, DSR Analyse

Metode

Resultaterne er baseret på svar fra en spørgeskemaundersøgelse om sygeplejerskers arbejdsmiljø, helbred og trivsel (SATH). Undersøgelsen er gennemført i maj-juni 2023, hvor 8.000 tilfældigt udvalgte beskæftigede medlemmer af Dansk Sygeplejeråd blev inviteret. 42% besvarede undersøgelsen. Respondenterne er lovet fortrolighed og efter dataindsamlingen er besvarelsenerne anonymiseret således at der ikke findes hverken navne, adresser, mails eller medlemsnummer som kan kobles til de enkelte besvarelser.

Spørgeskemaet udgøres af et udvalg af validerede spørgsmål fra "Virksomhedsskemaet" udviklet og testet af Det Nationale forskningscenter for Arbejdsmiljø (herefter NFA). Derudover er der tilføjet nogle specifikke spørgsmål om arbejdsvilkår såsom vagtbelastning og sygeplejerskerne arbejdsområde.

Respondenterne kunne i undersøgelsen gå videre til næste spørgsmål uden at besvare svarende til opsætningen i "Virksomhedsskemaet". Det betyder, antallet af besvarelser varierer fra spørgsmål til spørgsmål.

En bortfaldsanalyse viser mindre skævheder i bortfaldet. Der er udarbejdet en vægt, som tager højde for de mindre skævheder i forhold til alder, geografi, TR-status, sektor og anciennitet. Alle resultater er vægtet. Analyserne er endvidere baseret på gennemførte og ufuldstændige besvarelser.

